

Amsterdam, 4 november 2023

Geachte aanwezigen, lieve leden van de Auteursbond, beste vrienden, familie en bekenden van Kees Holierhoek,

Wij zijn hier tezamen voor de Algemene Ledenvergadering van de Auteursbond, een traditie die nu 118 jaar oud is – als ik de Vereniging van Letterkundigen als wettelijke voorloper mag meerekenen, en dat mag zeker. Een bond, een vakbond, een belangenvereniging, die zonder ons ere-lid Kees niet in déze vorm zou bestaan. Mij is gevraagd stil te staan bij zijn overlijden, afgelopen 23 september, wat ik graag doe.

Kees Holierhoek stond aan de wieg van het collectief beheer voor schrijvers en vertalers in Nederland, met als belangrijkste wapenfeit de oprichting van Stichting Lira in 1986, en was actief betrokken bij de oprichting van de Stichting Rechtshulp Auteurs en het Contractenbureau, en de aankoop en instandhouding van het Van Deyssehuis, waar de Auteursbond kantoor houdt. Een kantoor waarin de schrijvers zich qua *standing* op hetzelfde niveau bevinden als de uitgevers, zodat ze op gelijke voet zouden onderhandelen – zo zag Kees het voor ogen.

Kees Holierhoek is geboren op 14 oktober 1941, de oorlog was ruim een jaar oud, in Delft. Stad van de beta's, maar Kees was een alfa, die Nederlands ging studeren in Leiden, maar toch ook altijd wat met wiskunde en analytisch denken had, zoals hij over zichzelf zegt in het boek *Geen vogel kan van louter fluiten leven* van Pauline Micheels. Hij studeerde cum laude af en schreef verhalen, die hij publiceerde bij De Arbeiderspers in de bundel *Hanen in de Kloostertuin*; hij schreef ook een boek voor kinderen, *Mark en de soldaten*. Jarenlang kon hij leven van het schrijven; hij schreef hoorspelen, scenario's voor onder andere *Soldaat van Oranje*, de film van Paul Verhoeven, en tv-series als *Waldrecht* en *Klaverweide*, die sommigen van ons nog zullen kennen, en waar hij terecht trots op was. In 1964 won hij de Reina Prinsen Geerligsprijs voor *Slow-quick-quick-slow*, en in 1982 en 1984 de ANV-Visser Neerlandia-prijs voor zijn toneelstukken *Schaduw van het water* en *Ter dood veroordeeld*. In 1986 kreeg hij de Edmond Hustinxprijs voor toneelschrijvers. Een slimme jongen en zeer gerespecteerd schrijver, scenarist en toneelschrijver dus, die tegelijkertijd contracten onder ogen kreeg en niets, zoals hij zelf zei, begreep van de regels en de wetten die daarachter zaten. Toch werden die contracten

steeds belangrijker, omdat Kees en zijn vrouw drie dochters groot te brengen hadden en ze de eindjes nauwelijks aan elkaar konden knopen. Dat klinkt velen van ons bekend in de oren: je hebt succes met je werk, en toch kun je er niet of nauwelijks van leven.

Kees wilde weten hoe het zat met dat auteursrecht, en werd daarom lid van de Vereniging van Letterkundigen. In 1973 was Kees voor het eerst werkzaam in het veld van auteursrechten: hij werd namens de Vereniging van Letterkundigen onderhandelaar in Hilversum over de 'televisieregeling', een honorariumregeling voor tv-spelen. Het duurde van 1973 tot 2001, 28 jaar dus!, voordat de groep scenarioschrijvers 'een beetje aan z'n trekken kwam', zoals Kees het zei. Hij leerde hier iets belangrijks in ons werkveld: een lange adem hebben. Uithoudingsvermogen en vastberadenheid. Dit was een ervaring waar hij profijt van zou hebben.

Tegelijk werd Kees bestuurslid van SEBA, een onderdeel van de Vereniging van Letterkundigen die bemiddelde bij de plaatsing van werk van auteurs voor toneel, televisie en radio tegen een klein percentage van de opbrengst. SEBA ging helaas een paar jaar later failliet, maar ook hiervan had Kees iets belangrijks geleerd. Het Contractenbureau zoals dat nu functioneert had zonder SEBA niet bestaan.

In 1982 kwam Kees in het bestuur van de Vereniging van Letterkundigen, en dat was eerst een flinke frustratie voor hem: er was geen geld. Kees was een groot voorstander van het leveren van meer service aan auteurs, zodat het echt een belangenvereniging zou worden, zoals rechtsbijstand voor schrijvers en vertalers, een oudedagvoorziening en, zoals gezegd, een contractenbureau. De belangenvereniging moest dus vlees op de botten krijgen, want daarvan profiteren alle auteurs. Ik zeg het nog een keer duidelijk, omdat er altijd weer mensen van binnen en buiten het vak zijn, ook weleens binnen deze vereniging, die niet goed begrijpen waarom Lira de belangrijkste financier van de Auteursbond is: van een belangenvereniging met vlees op de botten profiteren alle auteurs.

Kees ging, samen met Sem Dresden en Hanny Michaelis, in de slag met de overheid voor een leenvergoedingsregeling, de voorloper van het huidige leenrecht, voor allen welbekend naar ik hoop – hoewel ik nog regelmatig auteurs ontmoet die zich niet hebben aangesloten bij Lira en die dus inkomsten mislopen. In 1986 is de stichting Lira opgericht, ook wel De Geldkraan genoemd, die ervoor zorgt dat de inkomsten uit het leenrecht, reprorecht, thuishopierecht, archiefvergoeding en – de jongste poot – e-lending, terecht komen bij de auteurs. Wie weet hebben we over 15 jaar – ik herinner u graag

aan de lange adem waarover ik het net had – een vergoeding voor het abonnementsmodel en over 25 jaar voor het gebruik voor Artificial Intelligence van uw werk; de onvolprezen juristen van de Auteursbond zijn al bezig met deze dossiers. Kees werd de eerste baas van Lira – hoewel die functie toen nog voorzitter heette, en nu directeur-bestuurder zou heten; het was een fulltime baan. Hij bleef 30 jaar lang de voorzitter van Lira, en bouwde vanaf die plek het imperium voor de auteursbelangen verder uit: zo werd hij vice-voorzitter van de Stichting Reprorecht, zo werd Cedar opgericht, en zo kwamen allerlei collectieve auteursrechtenorganisaties bijeen onder de tl-buizen van het kantoor in Hoofddorp. Hier hoefde men niet op stand kantoor te houden – zoals wel in de Lairessestraat – want hier zat, en zit nog steeds, het machinegebouw van het auteursrecht. Opnieuw zeg ik het: een gebouw dat in deze vorm niet zonder Kees had bestaan, en waar wij allen van profiteren. Lira is een belangrijke factor in de inkomensopbouw van schrijvers en vertalers, én de onvolprezen belangrijkste financier van de Auteursbond. Lira is altijd de kameraad aan onze zijde, ook als het weleens schuurt of knarst.

Kees was een zeer humoristische en beminnelijke man, maar wel zoals dat in het landsgebied waar ik vandaan kom, West-Friesland, genoemd wordt: een *aparte*. Ik herinner mij nog als de dag van gisteren de eerste keer dat ik Kees ontmoette. Als literair recensent en korte-verhalenschrijver was ik net, nietsvermoedend over waar ik in terecht zou komen, via een headhuntersbureau in 2013 gestrikt om voorzitter te worden van de Vereniging van Schrijvers en Vertalers VSenV, waar naast de letterkundigen ook de freelance journalisten en de scenarioschrijvers bij waren aangesloten; de voorganger van de Auteursbond. Een van de eerste vergaderingen zou een dinerontmoeting zijn met Kees Holierhoek – eigenlijk was hij zo'n beetje de enige en in ieder geval de belangrijkste persoon die ik moest ontmoeten, wilde ik een succes maken van mijn voorzitterschap, had ik begrepen.

Er was een etentje gepland in een mooie kamer van een sjeke eetgelegenheden in de Van Baerlestraat. Daar aangekomen bleek dat Kees het complete Lira-bestuur had meegenomen, en dat de toenmalige directeur van de VSenV, die tussen 2012 en 2014 kortstondig de boel runde, ook mijn bestuur had opgetrommeld. Vlak voordat we gingen zitten fluisterde die in mijn oor dat ik de vergadering moest voorzitten, want dat 'doen we altijd om en om'. Wat? Was dit een vergadering? Waren er stukken? Wie waren al deze mensen? Ik dacht dat het een kennismaking zou zijn? De wijn vloeide inmiddels al rijkelijk en bleef dat doen. Tijdens het voorgerecht bleek mij onmiddellijk dat er geen sprake van was dat Kees mij aan het handje door het moeras zou loodsen van

reprorechten, leengelden, kabelgelden, rechtszaken, repartities, stichtingen en aansluitingscontracten, van JAM en PAM en RODAP en Vevam en GAU en LUG en al die andere voor mij toen nog hallucinante afkortingen die hij over de tafel wierp. Met een ironische glimlach op zijn gezicht en een superieur, maar voor mij onnavolgbaar gemak vloog hij door de verschillende dossiers. ‘Zullen we het zo besluiten? Ja,’ zei hij steeds, en sloeg dan weer een pagina om. Later beklaagde mijn bestuurslid Jenny Mijnhijmer, die helemaal rechts op de hoek van de lange tafel zat, zich erover dat ze helemaal niets had verstaan van wat Kees, die in het midden van de tafel zat als Jezus met zijn twaalf discipelen, allemaal had gezegd. Ik stelde haar gerust: ik had het dan weliswaar verstaan, maar begreep er ook helemaal niets van.

Maar nam ik het hem kwalijk? Nee, integendeel, ik ben er achteraf dankbaar voor. Ik werd in het diepe gegooid en moest zelf leren zwemmen. Het vertoon van zijn kennis en zijn beheersing van het vak van belangenbehartiger maakte mij vastberaden. Ik wilde, ik móest begrijpen hoe het in elkaar stak, dat vreemde, opwindende en soms ook taaie en saaie werkveld van auteursrechten en auteursbelangen. Ik beet me erin vast tot het moment kwam dat ik begreep waar hij over sprak. Mijn dank voor die ongemakkelijke avond is dus groot.

Kees deed dan wel nogal ondoorgrondelijk en superieur die eerste periode, ik had wel meteen door dat hij heel grappig en enorm welbespraakt was – net zoals overigens zijn zus Jeanne Holierhoek, die ik al wel kende van mijn eerdere werk als redacteur bij De Bezige Bij en adjunctdirecteur van het Letterenfonds. Zij is ook al zo’n betrokken, bevlogen slimmerik als Kees was. Het was een *literaire* humor, een bij uitstek *belezen* humor, die hij bezigde. Zijn eigen speeches waren hilarisch, soms ook wel echt voor insiders, maar altijd buitengewoon geestig. Tegelijk was hij een harde werker, inderdaad een analytisch en wiskundig denker, en een netwerker die overal zijn tentakels had. Want belangbehartiging voor auteurs, het klinkt nobel, maar in de praktijk betekent het ook hard sleuren aan nieuwe regels en wetten, politiek bedrijven, de juiste mensen voor je kar spannen. Humor helpt daarbij, en zorgt ervoor dat je er zelf ook lol in houdt. Dat had hij nodig, als de grote regisseur van het gehele stelsel van auteursbelangenverenigingen in Nederland; op zijn hoogtepunt was hij bestuurder in wel 20 stichtingen. Er was geen vergadering, waarover dan ook, en Kees schoof aan – als voorzitter, als penningmeester, als oprichter, of gewoon: als Kees. Er werd altijd weer iets nieuws bedacht, en dan zat Kees alweer bij de notaris om er een stichting voor op te richten; eerlijk gezegd was ik als voorzitter van de Auteursbond niet altijd even blij met de

versnippering en de bestuurscultuur die dit opleverde – zo bestaan er zelfs nu nog stichtingen die niet meer doen waarvoor ze zijn opgericht, zoals bijvoorbeeld een pensioenvoorziening of geldelijke steun in crisissituaties bieden, maar op hun geld zitten. Maar dat ongemak van mij viel ruimschoots in het niet bij de vele, grote voordelen van het gebouw met vele kamers dat Kees eigenhandig heeft opgericht.

Veel mensen hier aanwezig zullen herinneringen aan Kees hebben, en smeüige anekdotes; ik hoop dat jullie die straks tijdens de borrel aan elkaar vertellen, en dat er gelachen kan worden, in de geest van Kees. Op het kantoor van de Auteursbond is al een aantal jaar een speciale plek voor Kees: het Kees Holierhoekje, een balkje met zijn naam in een prominent hoekje van de bestuurs- en vergaderkamer. Hij vond het grappig, ja. Het zal er blijven tot in de eeuwen der eeuwen, of totdat het water onze achterkleinkinderen uit Amsterdam verjaagt, om iedereen te herinneren aan zijn bestaan. Ik hoop, nee ik wéét, dat de Auteursbond nog heel lang in het Van Deyselhuis de herinnering aan Kees hooghoudt.

In 2002 werd Kees Ridder in de Orde van Oranje-Nassau geslagen voor al zijn werk; helaas was zijn vrouw een jaar eerder overleden en kon zij het niet meer meemaken. Jarenlang werd een van onze oudste leden, Marjan Berk, aan iedereen voorgesteld als Kees' verloofde, ook weer zo'n grap. Ook Marjan zal haar aanstaande moeten missen. Vanaf 2017 bestaat de Kees Holierhoekprijs voor scenario, en nu weet iedereen waarom die prijs zo heet. Kees staat op die manier iedere twee jaar, samen met de winnaars van de prijs, in de spotlight bij de prijsuitreiking. Kees, ons ere-lid zonder wie de Auteursbond in deze vorm niet zou zijn, en aan wie we oneindig veel te danken hebben. Kees, die we zullen missen, maar die onmogelijk vergeten kan en zal worden. Ik vraag u allen een minuut stilte om Kees te herdenken.

Uitgesproken door Maria Vlaar tijdens de Algemene Ledenvergadering op 4 november 2023.